

AHLAKİ ÜSTBİLİŞ ÖLÇEĞİ: TÜRKÇEYE UYARLAMA, GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Yrd. Doç. Dr. İsmail ÇELİK
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, icelik@agri.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Hakan SARIÇAM
Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hakansaricam@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı McMahon ve Good (2016) tarafından geliştirilen Ahlaki Üstbilis Ölçeğini Türkçeye uyarlayarak, geçerlik ve güvenirlik değerlerini incelemektir. Araştırmada geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında, dilsel eşdeğerlik, yapı geçerliği, ölçüt geçerliği, test tekrar test güvenirliği, iç tutarlık güvenirlik ve madde analizi yapılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Ağrı ilinde eğitim fakültesi (205 kişi) ve pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinden (199 kişi) oluşan toplamda 404 yetişkin birey oluşturmuştur. Katılımcıların 208'i erkek, 196'sı kadın olup, yaşları 19 ile 36 arasında değişmektedir. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Ahlaki Üstbilis Ölçeği ve Demirci (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan Maneviyat Ölçeği (ölçüt geçerliği için) kullanılmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmaları için 09.12.2017 tarihinde e-mail yoluyla Joan M. McMahon'dan gerekli izin alınmıştır. Geçerlik ve güvenirlik analizleri SPSS 20 ve LISREL 8.54 paket programlarıyla yapılmıştır. Önem düzeyi olarak $p < .01$ ölçüt alınmıştır. Araştırma bulgularına göre ölçeğin orijinal formu ile Türkçe formu arasında $p < .01$ önem düzeyinde yüksek düzeyde pozitif ilişki vardır. Yapı geçerliği çalışmalarında 199 eğitim fakültesi öğrencisinden elde edilen verilere uygulanan açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı .92, Bartlett küresellik testi sonucu $\chi^2 = 1802.31$ ($sd=190$, $p < .001$) olarak hesaplanmıştır. Ayrıca maddeler serbest bırakıldığında 20 madde dört faktör altında toplanmış, fakat ölçeğin orijinalindeki model elde edilememiştir. Bundan dolayı ölçeğin Türkçe versiyonu dört faktörlü ve tek faktörlü olarak ayrı ayrı incelenmiştir. Tek faktörlü yapı toplam varyansın %33.47'sini, dört faktörlü yapı ölçeğin toplam varyansının %50.59'unu açıklamıştır. AFA madde faktör yükleri ise .32 ile .72 arasında sıralanmıştır. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinden elde edilen verilere orijinal forma ait 4 boyutlu model için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucu uyum indeksi değerleri AGFI, CFI, GFI, IFI, RFI .90 ve altı, SRMR ve RMSEA ise .08'den büyük çıkmıştır. Ahlaki Üstbilis Ölçeği ile Maneviyat Ölçeği arasında pozitif ilişki bulunmuştur ($r = .37$, $p < .01$). Eğitim fakültesi öğrencilerinden 62 kişilik gruba 2 hafta sonra yapılan uygulama sonucu test tekrar test korelasyon katsayısı .68, ayrıca Cronbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayısı ölçeğin bütünü için .89, biliş düzenleme alt boyutu için .60, bildirimsel biliş bilgisi alt boyutu için .78, yöntemsel biliş bilgisi alt boyutu için .64, koşullu biliş bilgisi alt boyutu için .67 olarak bulunmuştur. Madde analizi değerlendirmelerinde, düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları .29 ile .66 arasında sıralanmaktadır. Madde (alt-üst %27) ayırıcılık indeksi puanları $p < .01$ önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde

farklılaşmaktadır. Bu sonuçlara dayanarak Ahlaki Üstbilis Ölçeğinin Türk kültüründeki geçerlilik ve güvenilirlik değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Üst bilis, ahlak, ahlak gelişimi, ölçek

